

สรุป อภิปรายผล และขอเสนอแนะ

สังคมไทยในปัจจุบันเป็นสังคมที่กำลังพัฒนา ดังนั้นการให้ความรู้แก่ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง แต่การให้ความรู้นั้น สำคัญอยู่ที่จะต้องช่วยกันพิจารณาว่าความรู้ใดจึงจะเหมาะสมสำหรับประชาชนแต่ละกลุ่ม ความสำคัญในการให้ความรู้เพื่อพัฒนาสตรีซึ่งเป็นกลุ่มประชาชนที่สำคัญและมีจำนวนมาก เป็นกึ่งหนึ่งของประชาชนทั้งหมดจึงเป็นเรื่องที่ควรจะต้องให้ความสำคัญที่เกี่ยว เป็นที่ทราบกันดีว่าสื่อมวลชนมีบทบาทอย่างยิ่งในการให้ความรู้แก่ประชาชน สื่อมวลชนแต่ละประเภทเป็นที่นิยมของประชาชนต่างกลุ่ม มีผลต่อประชาชนในด้านต่าง ๆ ต่อกลุ่มประชาชนแต่ละกลุ่มต่างกัน นิตยสารผู้หญิง เป็นสื่อมวลชนที่เข้าถึงสตรีกลุ่มต่าง ๆ เป็นอย่างมากและมีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ด้านต่าง ๆ ทั้งความรู้โดยตรงและความรู้ประยุกต์ ดังนั้นจึงควรที่จะมีการศึกษา วิเคราะห์เนื้อหาในด้านต่าง ๆ ของนิตยสารผู้หญิง เป็นอย่างยิ่ง เพื่อที่จะได้ศึกษามหาบทแท้จริงของนิตยสารผู้หญิง เพื่อที่จะได้มีการปรับปรุงให้ดีขึ้น การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษา โดยการวิเคราะห์เนื้อหาของนิตยสารผู้หญิง 6 ฉบับ ที่มีออกจำหน่ายค่อนข้างสูงและได้รับความนิยมนอกจากกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ กุลสตรี ชวีเรือน คิฉิน ลลนา แพรว เปรียว ว่าได้เสนอเนื้อหาความรู้ในด้านต่าง ๆ มีปริมาณอย่างไร พร้อมทั้งสำรวจความคิดเห็นความข้องการด้านเนื้อหาของผู้อ่านและนโยบายของผู้จัดทำด้วย เพื่อนำสิ่งเหล่านี้มาประมวลแล้ว เปรียบเทียบกับแผนพัฒนาสตรี เพื่อให้ทราบถึงแนวโน้มและบทบาทของนิตยสารผู้หญิง ที่มีต่อการพัฒนาสตรี

ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 4 ประการ คือ

1. เพื่อทราบปริมาณความรู้ด้านต่าง ๆ ที่นิตยสารผู้หญิง เสนอแก่สังคม
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบแนวนโยบาย และเจตนารมณ์ของผู้จัดทำกับการเสนอเนื้อหาต่าง ๆ ของนิตยสารผู้หญิง
3. เพื่อเปรียบเทียบปริมาณความรู้ด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ในนิตยสารผู้หญิงกับความข้องการของผู้อ่าน
4. เพื่อทราบบทบาทของนิตยสารผู้หญิงในการให้ความรู้ที่มีต่อการพัฒนาสตรี

ข้อมูลต่าง ๆ เพียงร้อยละ 60 แต่โดยสรุปแล้วพบว่าส่วนใหญ่ผู้จัดทำนิตยสารผู้หญิงมี
แนวนโยบายการจัดทำค่านเนื้อหาสอดคล้องกับเนื้อหาที่ปรากฏในนิตยสารจริง

3. เปรียบเทียบปริมาณความรู้ด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ในนิตยสารผู้หญิงกับความต้องการ

ของผู้อ่าน จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้อ่านนิตยสารผู้หญิงทั้ง 6 ฉบับแล้ว พบว่า
เนื้อหา 3 อันดับแรกที่ผู้อ่านต้องการมากที่สุด ได้แก่ ค่านการเข้าใจและรู้จักวิถีชีวิตของ
เพื่อนมนุษย์ ร้อยละ 13.86 ค่านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ร้อยละ 13.03 และค่านการ
รับรู้เข้าใจวัฒนธรรม ประเพณีสังคม ร้อยละ 13 ตามลำดับ

เมื่อนำเอาความต้องการของผู้อ่านมาเปรียบเทียบกับเนื้อหาที่ปรากฏในนิตยสาร
โดยใช้สหสัมพันธ์เชิงอันดับที่แล้วพบว่า นิตยสารขวัญเรือนมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันมากที่สุด
รองลงมาได้แก่ แพรว ลลนา กุลสตรี และคิฉิน ตามลำดับ ที่ไม่สอดคล้องมีเพียงฉบับ
เดียวคือ เปรียว แต่โดยส่วนรวมทั้ง 6 ฉบับแล้ว จากผลการทดสอบก็แสดงว่าความต้อ
งการของผู้อ่านและเนื้อหาของนิตยสารมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน ข้อที่น่าสังเกตุคือ ความ
แตกต่างที่มีมากที่สุดคือค่านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นั้น ความต้องการของผู้อ่านมีมากเป็นอันดับ
ที่สอง โดยเฉพาะในนิตยสารแพรวและเปรียวนั้น เป็นอันดับแรก แต่เนื้อหาที่ปรากฏนั้นมี
น้อยมากหรืออาจกล่าวได้ว่าแทบจะไม่มีเลยในบางฉบับ

4. บทบาทของนิตยสารผู้หญิงในการให้ความรู้เพื่อพัฒนาสตรี จากการเปรียบเทียบ
เนื้อหาความรู้ด้านต่าง ๆ ของนิตยสารผู้หญิงกับความรู้ในการพัฒนาสตรี ซึ่งประมวลจากแผนพัฒนา
สตรีระยะยาว เพื่อให้ทราบถึงบทบาทของนิตยสารผู้หญิงในการให้ความรู้เพื่อพัฒนาสตรีนั้นพบว่า
นิตยสารผู้หญิงมีบทบาทในการเสนอเนื้อหาในคุณลักษณะส่วนตัวของสตรี เช่น การดำเนินชีวิต
การดูแลร่างกายและจิตใจ ฯลฯ ในปริมาณมากเป็นอันดับแรก เท่ากันกับค่านการมีส่วนร่วมใน
สังคม เช่น บทบาทในสังคม ค่านิยม ศิลปวัฒนธรรม ส่วนค่านชีวิตและครอบครัวซึ่งได้แก่
การเลือกคู่ครอง การครองเรือน นิตยสารผู้หญิงมีบทบาทในการเสนอเนื้อหาความรู้ค่อนข้าง
น้อย

ในจำนวนนิตยสารผู้หญิงทั้ง 6 ฉบับนี้ นิตยสารกุลสตรี เสนอเนื้อหาในค่านคุณลักษณะ
ส่วนตัวของสตรีมากเป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ ขวัญเรือน ลลนา แพรว เปรียว และ
คิฉิน ตามลำดับ ในด้านชีวิตและครอบครัว เปรียว มีเนื้อหาในค่านนี้มากที่สุด ตามด้วย คิฉิน

ขวัญเรือน กุสศศรี ลลนา และแพรว ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในสังคมนั้น นิกยสารที่เสนอ
เนื้อหาสนับสนุนมากที่สุดคือ ขวัญเรือนและเปรียว รองลงมาได้แก่ คิฉัน กุสศศรี แพรว
และลลนา ตามลำดับ

การอภิปรายผล

จากการศึกษาโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและสำรวจนิตยสารผู้หญิง เพื่อให้ทราบถึงบทบาทของนิตยสารผู้หญิงในการให้ความรู้เพื่อพัฒนาสตรี ในครั้งนี้ ทำให้ได้ทราบว่า

1. ในค่านของการวิเคราะห์เนื้อหา นิตยสาร เพื่อหาปริมาณความรู้ต่าง ๆ ของนิตยสารผู้หญิง ทั้ง 6 ฉบับนี้ พบว่าสรุปโดยส่วนรวมแล้ว เนื้อหาที่มากเป็นอันดับแรก คือ การเข้าใจและรู้จักวิถีชีวิตของเพื่อนมนุษย์นั้น เป็นเนื้อหาที่พบในคอลัมน์ นวนิยาย เรื่องสั้น สารคดี สัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นส่วนที่มีเนื้อหามากที่สุดในนิตยสารแต่ละเล่ม มากกว่าเนื้อหาที่รองลงไป ในปริมาณมาก ในค่านภาพประกอบนั้นนอกจากจะมีมากในหัวข้อเกี่ยวกับเนื้อหาอันดับแรกแล้ว ค่านคหกรรมศิลป์ เช่น การทำอาหาร ตัดเย็บเสื้อผ้า เย็บปักถักร้อย มีมากเป็นอันดับที่สอง ในปริมาณที่ใกล้เคียงกับอันดับแรก เพราะเนื้อหาของภาพประกอบในเรื่องนี้มีความจำเป็นและเป็นที่ต้องการของผู้อ่านจากการสำรวจมาจากนิตยสารผู้หญิงทั้ง 6 ฉบับ ซึ่งมีความแตกต่างกันในค่านของกลุ่มผู้อ่านพบว่า กุลสตรีและขวัญเรือน ซึ่งเป็นนิตยสารที่กลุ่มผู้อ่านเป็นสตรีที่ค่อนข้างจะมีการศึกษา แต่สนใจการบ้านการเรือนรวมทั้งแม่บ้านต่าง ๆ นั้น จะเน้นหนักที่นวนิยาย เรื่องสั้นต่าง ๆ และค่านคหกรรมศิลป์ ควบคู่กัน ส่วนค่านอื่น ๆ มีปริมาณที่น้อยกว่ามาก ทั้งนี้พิจารณาสรุปจากทั้งเนื้อเรื่องและภาพประกอบ
- คิฉินและลลนา ซึ่งเป็นนิตยสารที่กลุ่มผู้อ่านเป็นสตรีที่มีการศึกษา ทำงานนอกบ้านนั้น เนื้อหาที่มีมากที่สุดตรงกันคือ เน้นหนักในค่านการให้ความรู้เกี่ยวกับสังคมรอบ ๆ ตัว การปรับตัว ฐานะทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ พร้อมทั้งสังคมค่านต่าง ๆ ซึ่งมีมากในคอลัมน์ นวนิยาย สัมภาษณ์บุคคล สารคดี เกร็ดความรู้ ก้าวทันโลกทันสมัย ข่าวสารต่าง ๆ รวมทั้งกฎหมายและอื่น ๆ แต่ลลนาจะเน้นหนักในค่านความงามซึ่งในธรรมชาติ สุนทรีย์ และศิลปะต่าง ๆ ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์อย่างหนึ่งของคณะผู้จัดทำ แต่ดั้งเดิม คือ คุณ สุวรรณี สุคนธา ซึ่งเป็นทั้งนักเขียนที่มีศิลปะและจิตรกร ซึ่งประสงค์จะถ่ายทอดความรู้สึกเหล่านี้แทรกไว้ในนิตยสารที่เธอเป็นผู้ก่อตั้งขึ้น
- แพรวและเปรี้ยว เป็นนิตยสารที่กลุ่มผู้อ่านส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่น ก็พบว่าเนื้อหาที่มีมากที่สุดก็ยังคงเป็นค่านเกี่ยวกับการเข้าใจและรู้จักวิถีชีวิตของเพื่อนมนุษย์ ซึ่งจะมีอยู่ใน

คอลัมน์ต่าง ๆ เช่น เรื่องสั้น สารคดี ปัญหาชีวิต สัมภาษณ์บุคคล แม้นิตยสาร 2 เล่มนี้จะมีนวนิยายน้อยมาก แต่ก็ยังคงให้เนื้อหาในค่านนี้ไ้ค้มาจากคอลัมน์อื่น ๆ แต่แพรวนั้นเสนอเนื้อหาในค่านที่ทำให้เกิดความซาบซึ้งในธรรมชาติค่อนข้างมากเป็นลักษณะเด่นอย่างหนึ่งของนิตยสารเล่มนี้ ในขณะที่เปรี้ยวซึ่งเป็นนิตยสารที่เน้นหนักวัยรุ่น เสนอเนื้อหาในค่านเพศศึกษา ความรัก การแต่งงาน ซึ่งเป็นเรื่องที่วัยรุ่นอยากรู้อยากศึกษายู่ในปริมาณที่มากเป็นอันดับที่สอง ในค่านของภาพประกอบนั้นทั้งแพรวและเปรี้ยวจะมีค่านวิจิตรศิลป์ คือ การออกแบบ ตกแต่ง หรือคอลัมน์ที่เกี่ยวกับภาพแฟชั่นอยู่ค่อนข้างมากและเป็นจุดเด่นที่สะดุดตาผู้อ่านมากที่สุด

2. ในค่านเกี่ยวกับข้อมูลจากผู้จัดทำนั้นพบว่า ข้อมูลที่จะได้นั้นค่อนข้างลำบาก และไม่มีควมจำเป็นต่อการวิจัยมากนัก เพราะผู้จัดทำส่วนใหญ่ไม่ค่อยเห็นความจำเป็นและประโยชน์ของการวิจัยเหล่านี้ แม้จะได้พยายามกล่าวและอธิบายให้ทราบแล้วโดยละเอียด ส่วนหนึ่งอาจจะเกรงว่าถ้าบอกข้อมูลต่าง ๆ อย่างละเอียดและชัดเจนมากแล้ว เมื่อนำผลมาวิจัยอาจจะไม่ตรงกับความจริงที่ปรากฏก็ได้ เมื่อไม่ยากให้ถึงเหล่านี้เกิดขึ้นจึงให้ข้อมูลแต่เพียงคลุมเครือ เล็กน้อย หรือไม่ให้เลย จึงไม่สามารถอ้างอิงได้อย่างชัดเจนได้

3. ในค่านการสำรวจความคิดเห็นของผู้อ่าน เป็นปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งของผู้วิจัย เพราะเดิมคาดว่าจะได้รับความร่วมมือจากผู้จัดทำในการให้รายชื่อสมาชิกนิตยสารหรือฝากส่งไปกับนิตยสารถึงผู้อ่าน แต่ปรากฏว่าได้รับความร่วมมือ เพียง 2 ฉบับ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องหาวิธีการอื่น ๆ ที่จะสำรวจความคิดเห็นของผู้อ่านนิตยสารประจำให้ได้ โดยการฝากแบบสอบถามตามร้านขายหนังสือส่วนหนึ่ง ฝากห้องสมุดที่มีนิตยสารนั้น ๆ ไว้บริการให้ผู้อ่านประจำที่มายืมหรือคืนนิตยสาร ช่วยกรอกแบบสอบถามและถามไปตามกลุ่มต่าง ๆ เช่น นักศึกษา ช่างราชการ รัฐวิสาหกิจ เท่าที่มีผู้รู้จักพอที่จะทราบว่าใครอ่านนิตยสารเหล่านี้ ซึ่งปรากฏว่าได้ผล ได้ผู้ตอบแบบสอบถามมากหรือเกินกว่าต้องการ แต่ทางไปรษณีย์นั้นได้ผลค่อนข้างน้อย ประมาณ 30 % จากการสอบถามกลุ่มต่าง ๆ และแบบสอบถามที่ได้ พบว่านิตยสารผู้หญิงที่มีคนอ่านมาก และหาผู้อ่านค่อนข้างง่าย คือ คิฉิน ชวัญเรือนและแพรว ส่วน กุลสตรี ลลนา และเปรี้ยว นั้นค่อนข้างยากและต้องเจาะเฉพาะกลุ่มที่คาดหมายจริง ๆ จึงจะได้

ในค่านของเนื้อหาความต้องการของผู้่านนั้น พบว่าร้อยละ 60 มีความต้องการตรงกับเนื้อหาที่ปรากฏ ค่านที่ผู้่านต้องการ ได้แก่ การเข้าใจชีวิต สังคม การปรับตัว เช่น นวนิยาย คอลัมน์สัมภาษณ์บุคคล แต่ที่น่าสนใจก็คือ ผู้่านต้องการเนื้อหาในค่านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มากเป็นอันดับที่ 2 โดยสรุปจากทั้งหมดแล้ว โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจากนิตยสาร แพรว และเปรี้ยว ซึ่งผู้่านเป็นกลุ่มวัยรุ่นแล้วพบว่าผู้่านต้องการเนื้อหาในค่านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เป็นอันดับที่ 1 ทั้ง 2 ฉบับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้่านในวัยรุ่นนั้นต้องการความรู้หรือข้อเขียนที่จะพัฒนาความรู้ ความคิดเป็นอันมาก แต่จากเนื้อหาที่ปรากฏจริง ๆ นั้นพบว่า ค่านความคิดสร้างสรรค์นั้นนิตยสารทุกฉบับที่ศึกษายังไม่ให้ความสนใจในค่านการเสนอเนื้อหาแนวนี้มากนัก ส่วนเนื้อหา ความต้องการในค่านอื่น ๆ นั้น ทุก ๆ ฉบับมีความคล้ายคลึงและสอดคล้องกันตามผลการวิจัยและผลที่ได้สรุปได้แล้ว

ข้อมูลที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่ง คือ ผู้จัดทำนั้นส่วนใหญ่จะบอกว่าได้รับทราบความคิดเห็นจากผู้่านของเขาเสมอ เพราะมีจดหมายมายังกองบรรณาธิการ เป็นจำนวนมากทั้งชื่นชมและแนะนำต่าง ๆ เหล่านี้จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้จัดทำไม่สนใจในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้เท่าที่ควร

4. ค่านความรู้ที่จะให้ประโยชน์แก่การพัฒนาสตรี คิคว่านิตยสารสตรีทุกฉบับล้วนมุ่งเสนอเนื้อหาสาระสนองความต้องการของผู้่าน เพื่อดึงดูดค่าประจำให้ได้ คังนั้นนิตยสารทุกฉบับจึงต้องบรรจุเนื้อหาที่ให้ประโยชน์แก่ผู้่านในค่านต่าง ๆ ไม่มากก็น้อย แตกต่างกัน จะกล่าวหาว่านิตยสารผู้หญิงไร้สาระให้แต่ความบันเทิงนั้นคงจะไม่ถูกต้อง เพราะแม้แต่นวนิยายนั้น ถ้าหากอ่านแล้วก็ย่อมได้ประโยชน์ในแง่ของความคิดความเข้าใจในวิถีชีวิตของบุคคลต่าง ๆ เพิ่มขึ้น แต่สิ่งสำคัญที่พบก็คือ ผู้หญิงที่เรียนหนังสือเกือบทุกคนเคยอ่านนิตยสารผู้หญิงหรือเป็นที่รู้จักทั้งนั้น เพียงแต่มากหรือน้อยต่างกันเท่านั้น งานวิจัยเรื่องนี้จึงสามารถทำได้สำเร็จ แม้ว่าจะไม่ได้รับความร่วมมือในคำรายชื่อผู้ที่เป็นสมาชิกนิตยสาร เพราะจากการสำรวจพบว่านิตยสารผู้หญิงมีกลุ่มผู้่านที่กว้างมาก ซึ่งนิตยสารในกลุ่มอื่น ๆ คงจะหาได้ยาก

ขอเสนอแนะ

ในด้านการให้ความรู้เพื่อพัฒนาสตรี ควรจะมีการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาของสื่อมวลชนแขนงอื่น ๆ เช่น รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ ถึงเนื้อหาที่มีผลต่อการพัฒนาสตรีบ้าง นอกเหนือจากที่ได้ศึกษาเนื้อหาของหนังสือพิมพ์และนิตยสารผู้หญิงที่มีการทำแล้ว

ในด้านการวิเคราะห์เนื้อหาของนิตยสาร

1. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาของนิตยสารผู้หญิงหลาย ๆ ฉบับ โดยศึกษาเฉพาะคอลัมน์ประจำเป็นการเจาะลึกถึงเนื้อหาที่สะท้อนอย่างแท้จริง เช่น คอลัมน์การตอบปัญหาชีวิต คอลัมน์เกี่ยวกับผู้หญิง ก้าวหน้าทันโลกและข่าวสาร คอลัมน์เกี่ยวกับปัญหากฎหมาย ฯลฯ

2. นิตยสารประเภทอื่น ๆ เช่น นิตยสารเกี่ยวกับเด็ก การท่องเที่ยว และภาพยนตร์ ก็เป็นกลุ่มที่น่าจะมีการศึกษาเนื้อหาถึงผลสะท้อนและความสอดคล้องกับแผนพัฒนาในค่านั้น ๆ

3. ในการศึกษาและการสำรวจข้อมูล ใครเสนอว่า คำนูญจัดทำนั้นเป็นปัญหาหนักและจากงานวิจัยเรื่องนี้พบว่าได้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยค่อนข้างน้อย ในการศึกษา นิตยสารอื่น ๆ คาดว่าก็คงจะประสบปัญหาเดียวกัน ในด้านการสอบถามผู้จัดทำจึงคิดว่าไม่จำเป็นมากนัก หากเราได้ศึกษาเนื้อหาที่ ๆ แล้วก็จะทราบแนวทางของผู้จัดทำจากเนื้อหานั้น ส่วนในด้านการสำรวจความคิดเห็นของผู้อ่านนั้น เป็นสิ่งที่ดีและจะได้ข้อมูลที่ น่าสนใจมาก แต่ถ้าหากไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้จัดทำโครงการให้รายชื่อของสมาชิกหรือผู้อ่านของเขา การวิจัยก็จะทำได้อย่างยากยิ่งหรืออาจจะไม่ประสบผลสำเร็จเลย

4. ในการกำหนดเกณฑ์การแยกประเภทต่าง ๆ (Category) ซึ่งจะนำมาใช้ในการแยกวิเคราะห์เนื้อหาต่าง ๆ นั้น ควรมีการพิจารณาและทดสอบอย่างถี่ถ้วนแล้วว่ามีขอบเขตที่เหมาะสม ไม่ซ้ำซ้อนกัน เพราะเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาของงานวิจัยเรื่องนี้ควรจะนำไปใช้อีก ควรมีการปรับปรุงเนื้อหาที่ใกล้เคียงกันให้ชัดเจน ตัวอย่าง เช่น การเข้าใจและรู้จักวิถีชีวิตของเพื่อนมนุษย์ และการรับรู้ เข้าใจวัฒนธรรม ประเพณี ความเป็นไปของสังคมรอบด้าน ฯลฯ อาจจำเป็นต้องแก้ไข ปรับปรุง คัดทอนบางข้อออกตามที่เห็นสมควรได้